

Kvendebatt i Stortinget 1936

Kvensk som hjelpespråk i skolen ble strøket av Stortinget i 1936. I virkeligheten var det en sovende paragraf. Vi hadde verken lærere eller lærebøker i kvensk, og ikke var det noe språk i verden som het kvensk, bare finsk.

Situasjonen hadde vært annerledes dersom begrepet kvensk var blitt byttet med finsk.

Aksel Mikkola fra Neiden var en sentral person i debatten, men alene var han ikke. Alle finnmarksrepresentantene hadde sterke og klare innlegg.

De ville ha finsk, men ikke kvensk.

Det refereres her til enkelte avsnitt av den fyldige debatten.

Mikkola: Det var vel i første rekke mig som var opmerksom på dette spørsmål og tok det op like overfor skolekomiteen...

Men jeg har ikke tatt dette spørsmål op av hensyn til at det berører mig og de mennesker som er av samme avstamning som jeg, men jeg finner det ganske enestående uhyrlig av statsmyndighetene å nevne i loven et sprog som overhodet ikke eksisterer i hele verden.

Der eksisterer ikke i hele verden nogen stamme som heter "kvæner".

Disse mennesker i Finnmark, som har fått dette klengenavn, denne sjikane på sig, vet jo myndighetene - kirkestatsråden og departementet – er folk som er kommet fra Finland til Norge med lovlig tillatelse, og som Norge har tatt som landets gode borgere.

Disse mennesker er borgere av "mor Norge" og vil være norske, og derfor synes jeg det er ganske sjikanøst at man pådutter dem i loven et sprog som ikke eksisterer...

Det må jo være klart for alle, også for kirkestatsråden og departementet går jeg ut fra, at det er "finsk" man mener her... Jeg vil i alle fall henstille til statsråden at han godvillig går med på å ta ut ordet "kvænsk", for det vil være dårlig reklame for statsråden at han forsøker å få inn i en lov betegnelsen på et sprog som ikke eksisterer.

Rikard Kollstrøm (Polmak): Med hensyn til "kvænsk" vil jeg si at jeg synes man skulle bytte det ordet med "finsk". "Kvænsk er nok et gammelt ord i norsk sprog, der opp er iallfall "kvænsk" meget brukt.

Med ordet "kvænsk" er ikke likt av folk dette gjelder...

De anser det som utnavn, og det er nok riktig at det opprinnelig har vært et utnavn.

Disse innflyttere som kom fra Finland i eldre tider, var ukyndige i fiskeri, og de var ukyndige i det norsk sprog. Jeg tror "kvænsk" hadde samme betydning som "komling", og derfra stammer ordet, tror jeg.

Jeg mener at man slett ikke behøver å bruke dette "kvænsk" ; man skulle heller bruke finsk som er det offisielle navnet. Med hensyn til lappisk og finsk som hjelpesprog i Finnmark anser jeg det ikke nødvendig at finsk brukes som hjelpesprog, for alle de finskfødte der opp kan nu norsk.

Kr.Berg: Jeg vet ikke at det i det hele er noget sprog som kalles for kvænsk; derimot har vi jo finsk. I Finnmark er det iallfall så at ordet kvæn oppfattes som skjellsord.

Jeg kan ikke skjønne at man i det hele kan sette inn i loven at det skal kunne benyttes kvænsk, når det i det hele tatt ikke finnes noget sprog som kalles for kvænsk. Jeg for min del mener at det i alle tilfelle må forandres til "finsk" istedenfor "kvænsk" .

Statsråd Hjelmtveit: Departementet har utferdiget sin proposisjon helt overenstemmende med den nuværende lov, hvor det står (samisk) eller "kvænsk". Imidlertid er forholdet at det iallfall ikke på meget lenge har vært utgitt nogen lærebok i kvensk eller finsk, neppe siden århundreskiftet.

Det tyder på at det ikke er noget stort behov for dette hjelpespråk, og når spørsmålet nu er reist fra Finnmarks-representantene, har jeg for min del ingen ting å innvende mot hr. Bergs forslag om at vi stryker ordene (samisk) "eller kvænsk" i siste linje. Jeg tror det er riktig å bruke uttrykket "samisk" i stedet for det som har vært antydnet "lappisk", fordi befolkningen, så vidt jeg har forstått, selv ønsker den betegnelse.

Lykke: Jeg synes det er ganske meningsløst i norsk lov å fortelle at vi skal bruke det finske sprog... Vi må ikke i norsk lov si at at vi er pliktige til å holde lærere som skal undervise på dette sprog. Vi sier "lappisk", det er uttrykk vi har brukt i andre lover, og da synes jeg at vi skal bruke "lappisk" og heller sette "samisk" i parentes.

Signe Swensson: Det at finsk skulde være et hjelpesprog i landet, vilde jo være temmelig eiendommelig, og det vil jeg på det bestemteste fraråde.

Men jeg synes også at det ikke bør lovfestes at samisk eller lappisk skal være hjelpesprog. Jeg tror det vilde være meget bedre, og at det ville knytte lappene i Finnmark meget nærmere til oss, hvis vi nu virkelig satte alt inn på å få en god norskundervisning og føre det hele over på norsk sprog...

At et slikt hjelpesprog må kunne brukes for at man skal kunne gjøre sig forståelig overfor de aller minste barna, det sier sig selv, men derfor behøver det ikke lovfestes.

Lars Moen: Eg har tala med fleire i nemnda som me har fått fatt i her, og nemnda har ikkje noko imot å gå med på eit framlegg som det som vart sett fram eller nemnt av hr. Berg, at "kvænsk" vert stroke, men at med held på "samisk". For, so vidt eg har høyrte, og som det er opplyst her fyrr, ynskjer dei folka å halda på det namnet, ikkje noko anna namn. Eg skulde difor tru at ein kunde gå med på hr. Berg sitt framlegg um å stryka "kvænsk" på bae stadene og halda på det andre.

Mikkola: Hvis departementet absolutt ikke vil gå med på å ombytte ordet "kvænsk" med finsk, så er jeg absolutt enig i at da bør ordet gå helt ut av loven, men jeg kan ikke forstå hvilken grunn der skulle være for departementet til ikke å ville ombytte ordet "kvænsk" med finsk, når det allikevel er tydelig at med "kvænsk" mener departementet finsk.

(Kilde: Referat Stortinget 1936)

